

Kraków, 11 marca 2025 r.

Dr hab. Krzysztof Koźbiał, prof. UJ
Instytut Studiów Europejskich
Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

RECENZJA

**dorobku naukowego dr Moniki M. Brzezińskiej ubiegającej się o stopień
doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych
w dyscyplinie nauki o polityce i administracji**

Wydział Studiów
Międzynarodowych
i Politycznych

Niniejsza recenzja została sporządzona w celu przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego dr Moniki Marii Brzezińskiej, zgodnie ze wskazaniem Rady Doskonałości Naukowej (Uchwała nr 62/2024) powołującej mnie na recenzenta w w/w postępowaniu.

Instytut Studiów
Europejskich

1. Informacje o kandydatce

Pani Monika Maria Brzezińska jest absolwentką Uniwersytetu im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, gdzie w 2000 r. ukończyła studia na kierunku politologia – na podstawie pracy *„Dynamika systemu federalnego Niemiec od momentu Zjednoczenia do końca kadencji Pierwszego Bundestagu po Zjednoczeniu”*. Tamże w 2006 r. uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie socjologii, nadany uchwałą Rady Wydziału Nauk Historycznych i Społecznych UKSW. Podstawą tejże decyzji była praca *„Wzajemne oddziaływanie Unii Europejskiej i Republiki Federalnej Niemiec w procesie kształtowania się ich federalnych struktur”*, której promotorem był prof. dr hab. Klaus Ziemer.

Również pod względem zawodowym pani Brzezińska związała się z warszawską uczelnią: w latach 2004-2018 była asystentem w Katedrze Systemów Politycznych w Instytucie Politologii, z kolei od 2018 r. (i także obecnie) jest adiunktem w Katedrze Stosunków Międzynarodowych i Studiów Europejskich Instytutu Nauk o Polityce i Administracji. Fakt 14-letniego pozostawania na

ul. Władysława Reymonta 4
30-059 Kraków
tel. 12 663 29 88
12 663 29 80
12 663 29 70

www.europeistyka.uj.edu.pl

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

stanowisku asystenta, jak wnioskuję z przedstawionej dokumentacji, związany był z przebywaniem na urloпах macierzyńskich i wychowawczych. Doktor Brzezińska potwierdziła także certyfikatami swoją znajomość języków niemieckiego, angielskiego i rosyjskiego.

Nie ulega dla mnie wątpliwości, że podejmowana przez Habilitantkę problematyka badawcza mieści się w dyscyplinie nauki o polityce i administracji. Wynika to nie tylko z osiągnięcia naukowego przedstawionego do oceny, ale i pozostałych prac naukowych.

Wydział Studiów

Międzynarodowych

i Politycznych

2. Przedstawione do oceny osiągnięcie naukowe

Instytut Studiów

Europejskich

Habilitantka jako osiągnięcie naukowe podlegające ocenie na podstawie art. 219, ust. 1, pkt b) ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 r.¹ wskazała cykl 16 publikacji powiązanych tematycznie zatytułowany „*Współczesne oblicza przywództwa politycznego: doświadczenia z Niemiec i Polski*”. Celem recenzji było zatem stwierdzenie, czy Habilitantka „posiada w dorobku osiągnięcie naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny” oraz czy „wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej”².

W skład ocenianego cyklu wchodzi: 1 monografia, 8 artykułów naukowych oraz 7 rozdziałów w monografiach zbiorowych. W nich Autorka podjęła analizę politycznego przywództwa, przy czym tę problematykę rozpatruje biorąc pod uwagę wymiar zarówno teoretyczny, jak i praktyczny. W trakcie analizy skupiła się na kilku czynnikach warunkujących wspomniane zagadnienie (np. role płciowe, tożsamość narodowa czy proces kształtowania się państwowości).

ul. Władysława Reymonta 4

30-059 Kraków

tel. 12 663 29 88

12 663 29 80

12 663 29 70

www.europeistyka.uj.edu.pl

¹ Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, „Dziennik Ustaw RP” 2024, poz. 1571,

² Ibidem.

KB

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

Istotność podjętej tematyki badawczej jest w mojej ocenie bezsporna. Przywództwo polityczne w wymiarze lokalnym, państwowym czy ponadpaństwowym wpływa w zasadzie na każdego człowieka, zarówno w sensie pozytywnym, jak i negatywnym. Obserwując świat współczesnej polityki uzasadnione wydaje się twierdzenie o wielowymiarowym kryzysie politycznego przywództwa (na każdym z przywołanych szczeblu). Celowe jest zatem poszukiwanie także naukowej odpowiedzi na pytanie jakie są tego przyczyny oraz jakie elementy świadczą (względnie mogą świadczyć) o „dobrym przywództwie”. Dociekania dr Brzezińskiej wpisują się zatem w istniejącą lukę badawczą. Interesujące jest także przywołanie przykładu polskiego i niemieckiego, choć w pewnych miejscach (o czym niżej) wydaje się to dość karkołomne, względnie prowadzi do konstatacji niekoniecznie możliwych do udowodnienia w sposób naukowy. Badania nad taką tematyką mogłyby mieć nawet charakter implementacyjny, co z pewnością nie jest łatwe, a obserwacje o charakterze ogólnym mogłyby być wykorzystane w sposób praktyczny.

W skład osiągnięcia wchodzi monografia *Helmut Kohl. Przywódca polityczny* (Warszawa 2020). Dokonano w niej analizy przywództwa niemieckiego kanclerza w oparciu o model zaproponowany przez T. Haughtona. Jest to opracowanie niezbyt rozbudowane (liczy jedynie 124 strony), lecz może ono stanowić istotny wkład w ewentualne dalsze badania, tym bardziej, że w podsumowaniu Autorka sama zwraca uwagę na to, że napotkała na barierę polegającą na braku dostępności do książek autorstwa samego Kohla (lub wysokich kosztach dostępu do nich). Każę to zatem stwierdzić, że dokonana analiza nie jest kompletna, a wręcz uzasadnione byłoby staranie się o granty umożliwiające dostęp do bibliotek niemieckich w celu pogłębienia badań. Mimo to, publikację oceniam pozytywnie, bowiem zwrócono uwagę na aspekty zarówno wewnętrzne (ramy instytucjonalne, koalicje parlamentarne, opinia publiczna), jak i zewnętrzne aktywności Helmuta Kohla. Równocześnie takie podejście wyraźnie uwidacznia jak skomplikowane jest przywództwo polityczne w zasadzie każdego polityka. Miejscami narracja w monografii idzie

Wydział Studiów
Międzynarodowych
i Politycznych

Instytut Studiów
Europejskich

ul. Władysława Reymonta 4

30-059 Kraków

tel. 12 663 29 88

12 663 29 80

12 663 29 70

www.europeistyka.uj.edu.pl

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

w nieco innym, pobocznym kierunku, ponieważ uważam, że wprowadzające rozważania o znaczeniu (i rozwoju) systemu politycznego w RFN są zasadniczo niepotrzebne w publikacji, która objętościowo nie jest zbyt obszerna (ma to miejsce np. na str. 53-55). W podsumowaniu rozważań M. Brzezińskiej razi brak odpowiedzi na pytania badawcze postawione we wstępie pracy. Z metodologicznego punktu widzenia jest to błąd, bowiem jeżeli ktoś stawia pytania, powinien się do nich w jakikolwiek sposób odnieść. Innymi słowy, nie znajduję odpowiedzi na pytania: Jakim politykiem był Kohl? Jak potrafił wykorzystać rozmaite okoliczności, aby osiągnąć swój cel? Czy jego polityka była wyrazem wizjonerstwa, czy raczej przypadku? Chętnie poznałbym odpowiedzi, ale nie znajduję ich w pracy.

Ważnym fragmentem ocenianego osiągnięcia jest także 8 artykułów naukowych. Dotyczą one zagadnień wpisujących się w tytuł przedstawionego osiągnięcia naukowego, są spójne tematycznie a sam temat jest nowatorski i wnoszący ważne wartości do nauk o polityce i administracji. Pewne wątpliwości przedstawiam jednak jeśli chodzi o to, w jakich czasopismach naukowych rozważania te ujrzały światło dzienne. Zaledwie 2 z nich uznaję za jakkolwiek znaczące w dyscyplinie („Społeczeństwo i Polityka” oraz „Horyzonty Polityki”), pozostałe trudno za takowe uznać. Abstrahując od budzącej emocje i wątpliwości tzw. listy ministerialnej ważne jest jednak, aby publikować w czasopismach, które cieszą się uznaniem w środowisku reprezentującym dyscyplinę (a takich w Polsce jest przynajmniej kilka). I tego bardzo wyraźnie mi brakuje. Jeden z artykułów został opublikowany w czasopiśmie „Religions” znajdującym się w „koncernie” MDPI, którego reputacja na polskim rynku publikacyjnym jest fatalna. Nie chcąc oceniać pobudek stojących za publikacją w takich miejscach (ze swojego miejsca stanowczo to odradzam) nadmienię jedynie, że od osób na etapie habilitacyjnym oczekiwałbym znacznie bardziej ambitnych czasopism, w których można opublikować skądinąd interesujący artykuł.

Wchodzące w skład osiągnięcia artykuły naukowe związane są przede wszystkim z problemem przywództwa politycznego (najczęściej

Wydział Studiów
Międzynarodowych
i Politycznych

Instytut Studiów
Europejskich

ul. Władysława Reymonta 4
30-059 Kraków

tel. 12 663 29 88

12 663 29 80

12 663 29 70

www.europeistyka.uj.edu.pl

KY

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

sprowadzającego się do analizy przykładów Polski i Niemiec) i różnych jego ujęć (także z koncentracją na rolę płci czy aspektach religijnych). Stanowi to twórcze rozwinięcie znanych dotąd kwestii dotyczących tego zjawiska. Doceniam, że trzy z tych artykułów opublikowano w języku angielskim, co może być nadzieją na ich dostrzeżenie w tzw. obiegu międzynarodowym. Narracja prowadzona w tych tekstach jest interesująca, spójna i z całą pewnością wnosząca określone elementy do dyskursu politologicznego.

Pozytywnie wypadają również rozdziały w pracach zbiorowych (jest ich 7) zaliczone do osiągnięcia naukowego. Zostały one opublikowane w wydawnictwie UKSW, w Gorzowie Wielkopolskim, w Krakowie oraz w Poznaniu – dostrzegalne jest zatem zróżnicowanie i nieprzywiązanie do rodzimego ośrodka naukowego. Dwa z rozdziałów ukazały się w j. angielskim, jeden w wydawnictwie zagranicznym (Peter Lang). Nie mam wątpliwości co do tego, że tematycznie są związane z badaną tematyką, która podlega ocenie na tym etapie. Interesujące wątki odnajduję, dla przykładu, w artykule dotyczącym przywództwa w UE (*Badania nad przywództwem (w) Unii Europejskiej – stan obecny, trudności, deficyty i wyzwania metodologiczne*), który w mojej ocenie jest istotnym wkładem w metodologię badań nad przywództwem. Może on być przydatny dla kolejnych naukowców zainteresowanych tą tematyką a Autorka pozwoliła sobie na zidentyfikowanie kilkunastu aspektów dotyczących badań nad przywództwem w tejże organizacji.

Patrząc na chronologię prac zaliczonych do osiągnięcia dostrzegam rozwój naukowy Habilitantki i coraz głębszą analizę wybranych zjawisk. Fakt ten niewątpliwie cieszy i stanowi o celowości starań o uzyskanie stopnia doktora habilitowanego. O ile w najstarszych publikacjach często można spotkać się jeszcze z językiem, który ma mało wspólnego z nauką, a raczej więcej z publicystyką (np. sformułowania „*niezliczone rzesze ludzi*” czy „*a jednak coś Niemców niepokoiło*” – w pracy „*Angela Merkel i jej Willkommenspolitik*”), o tyle w późniejszych pracach dr Brzezińskiej takie wtręty już raczej się nie pojawiają. Ich eliminacja świadczy o rozwoju refleksji naukowej dr Brzezińskiej.

Wydział Studiów
Międzynarodowych
i Politycznych
Instytut Studiów
Europejskich

ul. Władysława Reymonta 4
30-059 Kraków
tel. 12 663 29 88
12 663 29 80
12 663 29 70
www.europeistyka.uj.edu.pl

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

Pod względem stosowanych metod badawczych dociekania Habilitantki są zasadniczo prawidłowe (choć w niektórych rozdziałach i artykułach nie zostały one wystarczająco przybliżone). W kilku przypadkach zastosowanie znalazła często użyteczna metoda porównawcza, przydatna przy analizie polskiego i niemieckiego przypadku przywództwa. Głównym celem badań dr Brzezińskiej było m.in. uporządkowanie aktualnego stanu badań nad podjętymi problemami i uważam, że cel ten został spełniony. Służyły temu zarówno odniesienia teoretyczne, jak i praktyczne. Tych drugich jest jednakże w moim odczuciu zbyt mało. Przykładowo, pisząc o „typie” przywództwa polskiego i niemieckiego zabrakło – w mojej ocenie – konkretnych przykładów. Czym przejawia się przywoływane np. w polskim przykładzie odwołanie do priorytetowego popierania pokoju oraz bycia humanitarnym, co miałoby rzekomo wpisywać się w archetyp konserwatysty (Autoreferat, s. 14)? Konkretnie przykłady rozjaśniły by również wiele innych pytań. W dodatku, za dyskusyjne uważam stosowanie określenia „polskie przywództwo międzynarodowe”, bowiem w mojej ocenie nic takiego nie ma miejsca.

Wątki obecne w badaniach wchodzących w skład osiągnięcia naukowego dr Brzezińskiej zostały bardzo wyraźnie wyartykułowane w autoreferacie. Zostało to uczynione w sposób przejrzysty i logiczny

Podsumowując, pod względem merytorycznym osiągnięcie naukowe przedstawione do oceny jest według mnie w zupełności wystarczające do starań o stopień doktora habilitowanego. Dostrzegam wątki nowatorskie, interesujące poznawczo, które wypełniają istniejącą lukę poznawczą w polskim dyskursie politologicznym na temat przywództwa jako takiego. Osiągnięcie to stanowi znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki o polityce i administracji. Całość jest przemyślana i połączona wspólnymi treściami. Autorkę cechuje wysoka świadomość metodologiczna prowadząca do konstruktywnych wniosków badawczych poprzez stosowanie metod nie budzących wątpliwości a w sensie przyszłości można mieć nadzieję, że sama Habilitantka sama wniesie wkład do rozważań metodologicznych na podjęty temat.

Wydział Studiów

Międzynarodowych

i Politycznych

Instytut Studiów

Europejskich

ul. Władysława Reymonta 4

30-059 Kraków

tel. 12 663 29 88

12 663 29 80

12 663 29 70

www.europeistyka.uj.edu.pl

3. Inne osiągnięcia naukowe

Akcentuję równocześnie, że Habilitantka była aktywna także poza zbiorem prac przedstawionych do oceny, może pochwalić się licznymi innymi publikacjami (wymieniła ich 35). Opublikowała m.in. monografię opartą na swych rozważaniach zawartych w pracy doktorskiej (*Federalizm w Unii Europejskiej i w Niemczech*, Kraków 2007). Modele i powiązania, jest również współautorką (lub współredaktorką) innych opracowań jak i artykułów naukowych, rozdziałów w publikacjach zbiorowych, czy haseł do słowników (błędnie w Autoreferacie zaliczonych do artykułów naukowych – s. 5 w wykazie osiągnięć). Część z nich, jak wspomniałem, powstała przy współudziale innych osób (Habilitantka dołączyła do dokumentacji oświadczenia poszczególnych autorów o ich wkładzie w konkretne prace).

Tematyka tychże prac także wpisuje się w dyscyplinę nauki o polityce i administracji. Znajdują się wśród nich prace poświęcone miastom podzielonym granicą, procesom decentralizacyjnym, narracji politycznej, prezydencji w Radzie UE, czy też szeroko pojętemu procesowi integracji europejskiej.

Habilitantka bierze aktywny udział w życiu naukowym. Wyrazem tego jest uczestnictwo w ponad 20 konferencjach, z czego w kilku przypadkach także poza granicami Polski, gdzie każdorazowo wygłaszała referaty (np. w Wilnie, Wiedniu, Berlinie i Greifswaldzie). Wszystko to świadczy o aktywności i zróżnicowaniu w wystąpieniach, jest dowodem na przemyślany rozwój naukowy. Dr Brzezińska jest także członkinią Polskiego Towarzystwa Studiów Europejskich oraz jednego z niemieckich towarzystw naukowych.

Swe badania Habilitantka realizowała m.in. przy wykorzystaniu pobyków stażowych poza granicami. W 2023 r. otrzymała m.in. cenione stypendium KAAD (realizowane na uniwersytecie w Moguncji). Tamże miały miejsce Jej dwa inne pobyty badawcze (2020 i 2021). Nie wymieniam tu innych pobyków i stypendiów, ponieważ miały one miejsce jeszcze przed obroną pracy doktorskiej. Nieco brakuje mi w dorobku wyjazdów w ramach programu wymiany Erasmus+, co tłumaczę wspomnianymi już przerwami urlopowymi.

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

Wydział Studiów
Międzynarodowych
i Politycznych

Instytut Studiów
Europejskich

ul. Władysława Reymonta 4
30-059 Kraków
tel. 12 663 29 88
12 663 29 80
12 663 29 70
www.europeistyka.uj.edu.pl

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

Dr Brzezińska uczestniczyła również udział w programach europejskich i innych międzynarodowych. Była także kierowniczką projektów realizowanych w ramach badań statutowych BBN UKSW. Recenzowała – co warto docenić - projekty badawcze w ramach projektów Horizon. Wykazała się również aktywnością we współpracy z sektorem gospodarczym i społecznym. Pod tym względem należy wspomnieć o projektach, które miały miejsce na poziomie lokalnym (w Płońsku). Prowadziła poza tym działalność ekspercką (Collegium Interethnicum) i popularyzatorską.

Niewątpliwie zatem tzw. inne osiągnięcia naukowe wzmacniają wniosek dr Brzezińskiej w Jej staraniach o stopień doktora habilitowanego. Jest to badaczka aktywna na wielu poziomach. Potwierdzają to również dane naukometryczne. Na dzień 10 marca 2025 r. dr M. Brzezińska może pochwalić się (wg bazy Google Scholar) liczbą 73 cytowań. Indeks Hirscha wynosi 4.

Wydział Studiów

Międzynarodowych

i Politycznych

Instytut Studiów

Europejskich

4. Działalność dydaktyczna

W ramach studiów prowadzonych na Uniwersytecie im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego Habilitantka prowadziła liczne zajęcia: wykłady, konwersatoria, ćwiczenia oraz seminaria. Jest to aktywność typowa dla polskich uczelni. Zwraca uwagę fakt, że nie były to zajęcia „przypadkowe”, lecz zgodne z zainteresowaniami naukowymi (np. *Przywództwo a kwestie bezpieczeństwa, Decydowanie polityczne, Gry decyzyjne, czy też Współczesne systemy polityczne*). Habilitantka wypromowała 13 magistrów, 26 licencjuszy oraz 1 pracę podyplomową. Nie są to liczby imponujące, jednak – jak powszechnie wiadomo – doktorzy na polskich uczelniach promują coraz mniej prac dyplomowych z uwagi na rozwój naukowy kadry akademickiej. Dr Brzezińska pełniła funkcję promotora pomocniczego przy jednej rozprawie doktorskiej, co także stanowi istotną aktywność.

Dydaktyczne doświadczenie Habilitantki oceniam jako w zupełności wystarczające. Za ważne uznaję również doświadczenia zdobyte w związku z prowadzeniem warsztatów dla maturzystów (około 200 uczniów). Dydaktyczna

ul. Władysława Reymonta 4

30-059 Kraków

tel. 12 663 29 88

12 663 29 80

12 663 29 70

www.europeistyka.uj.edu.pl

kg

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

aktywność była z pewnością bogatsza gdyby brała udział w programie Erasmus+, co zapewne (jak zakładam) będzie miało miejsce w przyszłości.

5. Działalność organizacyjna

Mimo licznych, wspomnianych powyżej, działań dr Monika Brzezińska nie stroniła od prac organizacyjnych. Wyraziło się to m.in. w organizacji wielu spotkań o charakterze konferencyjnym czy w opiece nad współpracą rodzimego instytutu z Katholische Akademie w Berlinie. Pełniła również funkcję kierownika kierunku na UKSW, jest także osobą odpowiedzialna za program nauczania na studiach I i II stopnia. Habilitantka była (lub jest) również członkinią gremiów uczelnianych: Rady Dyscypliny, Rady Wydziału, Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej czy też Rady Ewaluacyjnej Instytutu. Są to działania potwierdzające daleko idącą aktywność na opisywanym w tym miejscu polu, a niestety często niedoceniana. Tym bardziej należy na nie zwrócić baczną uwagę.

Aktywność organizacyjną można dostrzec również poza uniwersytetem, ponieważ dr Brzezińska jest prezesem fundacji Collegium Interethnicum. Jest to odpowiedzialna funkcja związana z organizacją spotkań, ale i pozyskiwaniem oraz rozliczaniem środków finansowych.

Działalność organizacyjną dr Brzezińskiej oceniam jako wystarczającą, szczególnie na tym newralgicznym etapie kariery zawodowej.

6. Ocena końcowa

Biorąc pod uwagę wymienione powyżej spostrzeżenia i oceny, a także pewne wyszczególnione niedociągnięcia, związane z osiągnięciem naukowym przedstawionym przez Habilitantkę do oceny oraz Jej aktywność dydaktyczną, organizacyjną, jak i popularyzację nauki stwierdzam, że Pani dr Monika M. Brzezińska spełnia wymogi określone w art. 219 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 r.

Wydział Studiów
Międzynarodowych
i Politycznych

Instytut Studiów
Europejskich

ul. Władysława Reymonta 4
30-059 Kraków
tel. 12 663 29 88
12 663 29 80
12 663 29 70
www.europeistyka.uj.edu.pl

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

Przedstawione osiągnięcie naukowe stanowi znaczny i oryginalny wkład w rozwój dyscypliny nauki o polityce i administracji a dr Monika M. Brzezińska wykazuje się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni bądź instytucji naukowej, w tym w szczególności zagranicznej.

Podsumowując, **popieram wniosek dr Moniki M. Brzezińskiej o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce i administracji.**

Dr hab. Krzysztof KOŹBIAŁ, prof. UJ

Wydział Studiów
Międzynarodowych
i Politycznych

Instytut Studiów
Europejskich

ul. Władysława Reymonta 4

30-059 Kraków

tel. 12 663 29 88

12 663 29 80

12 663 29 70

www.europeistyka.uj.edu.pl